

cialitat i a la terminologia. Els estudis sobre la llengua no poden quedar al marge de l'evolució del llenguatge i això fa que sigui indispensable, en una societat cada cop més complexa i tecnificada, un increment dels treballs teòrics i pràctics sobre la terminologia. En aquest camp el llibre de la professora M. Teresa Cabré que ressenyem constitueix una

aportació sòlida, rigorosa i d'una gran utilitat, que palesa les grans qualitats pedagògiques de l'autora (claredat expositiva, encertada organització, exemplificació abundant...) i que estem segurs que exercirà una influència decisiva i duradora en els treballs de terminologia en català, però també en altres llengües.

Carles DUARTE

Antoni MILIAN I MASSANA, *Drets lingüístics i dret fonamental a l'educació. Un estudi comparat: Itàlia, Bèlgica, Suïssa, el Canadà i Espanya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya/Institut d'Estudis Autònomic, 1992, 406 pàg., ISBN 84-393-2355-7.

Antoni Milian i Massana ha realitzat un treball impecable des de tots els punts de vista. El llibre, d'un nivell científic inqüestionable, marca una fita en la història de la recerca sobre dret lingüístic comparat al nostre país. Comencem la ressenya amb aquests mots perquè entenem que cal fer justícia al rigor, no solament científic, sinó també ideològic, amb què l'autor ha confeccionat aquest llibre. L'objectivitat, doncs, no és una declaració d'intencions de l'autor sinó una premissa sense la qual, del cert, aquest llibre no tindria la consistència científica que ha adquirit per mèrits propis. El mateix professor Bruno De Witte ha de dir en el pròleg que «el conjunt de l'obra constitueix la primera anàlisi sòlida en dret comparat d'aquesta matèria, i sota aquest títol mereix un lloc entre les

millors obres sobre dret lingüístic comparat aparegudes fins avui a tot el món» (pàg. 12-13). De Witte no parla a raig, l'afirmació tampoc és gratuïta, i en acabar de llegir el llibre hem de compartir aquesta opinió. Per tant, cal permetre'ns una frivolidat i felicitar l'autor d'aquestes pàgines tan rigorosament compactes.

El llibre és dividit en vuit capítols. Els tres primers els podem considerar com un primer bloc en el qual l'autor analitza la relació entre llengua i escola en els textos legals (capítol I) i analitza l'entrellat del dret a rebre l'ensenyament en la llengua pròpia i els problemes jurídics que comporta la determinació de la llengua docent (capítols II i III). Aquest tercer capítol, d'indesitjada

actualitat, cal recomanar-lo a tots aquells que han obsequiat l'opinió pública amb un seguit de lletanies prou conegudes sobre la llengua a l'ensenyament. El primer bloc, doncs, representa una aproximació teòrica al dret lingüístic *de i a* l'ensenyament. Remarquem dues qüestions essencials d'aquest bloc: d'una banda l'enfocament del dret a rebre l'ensenyament de la llengua pròpia com un dret fonamental, i de l'altra, l'esforç que fa l'autor per emmarcar aquest tema en el context internacional.

En el segon bloc Antoni Milian i Massana analitza els drets lingüístics relatius a la llengua docent a Itàlia, Bèlgica, Suïssa, el Canadà i Espanya (capítols del iv al viii). Podem afirmar que l'autor enceta, en aquestes pàgines, una anàlisi pròpia del dret lingüístic comparat aplicat a l'ensenyament i a la llengua docent. Cada un dels capítols és una anàlisi rigorosa de l'estat dels drets lingüístics a l'ensenyament en cada un dels estats citats. L'anàlisi és descriptiva, per tant l'autor repassa fil per randa els règims i els diversos enfocaments que, del tema, s'han implantat en cada un dels territoris. Aquesta descripció, que és objectiva, ho és en tant que descriu allò que és i no pas allò que hom voldria o allò que hauria de ser, i ens informa dels diversos enfocaments del fet lingüístic a l'escola en uns quants estats plurilingües.

L'autor decideix de concloure el llibre amb unes consideracions finals de deu pàgines que nosaltres gosem classificar com un tercer bloc del llibre perquè, malgrat la brevetat, pròpia d'unes conclusions finals, aquests darrers fulls constitueixen la simbiosi entre la teoria i la descripció analíticocomparada anteriors, fent un pas vers l'aportació més personal i senzilla de tot el llibre, però que acaba d'arrodonir un producte que no podia quedar-se en un tractat científic i prou: «el fil conductor que probablement ha vertebrat més intensament aquest llibre ha estat l'afany per delimitar i definir el contingut lingüístic essencial dels drets a la instrucció i a l'educació. En aquest sentit, la conclusió a la qual arribem és ben clara: el contingut pròpiament lingüístic que amaguen tant el dret a la instrucció com el dret a l'educació és purament i simple el dret de l'infant de rebre l'ensenyament en una llengua que li sigui comprensible» (pàg. 357). De fet és l'únic moment del llibre en què l'autor gosa expressar pensaments i opinions personals tan obertament, i encara ho fa amb massa prudència. Entenem que la rigorositat de l'anàlisi dels capítols anteriors l'autoritzava a fer una valoració crítica de l'aplicació dels drets lingüístics analitzats en els diferents llocs. La seva aportació més «implicada», la fa en forma de suggeriments sobre el contingut que «hauria de recollir qualsevol futura convenció que es

proposés regular aquesta matèria respecte a les minories» (pàg. 363) [...] «a) establir el dret dels infants de la minoria a rebre l'ensenyament de la seva llengua, amb la fixació del conseqüent compromís dels Estats de garantir-lo; b) consagrar el dret dels infants de la minoria a rebre una part de l'ensenyament en la seva llengua, i el corresponent compromís dels Estats de garantir-lo; c) conferir el dret dels infants de la minoria d'assolir un coneixement suficient i correcte de la llengua de la majoria, per tal d'evi-

tar velleïtats discriminatòries» (pàg. 364).

El llibre permet al lector de rebre una informació útil lliurada en forma d'elements de reflexió (mai com a opinions preconcebudes), mantenint, en tot moment, un equilibri (volgut) entre l'anàlisi i el propi pensament. Un llibre, finalment, amb el qual podem compartir l'anàlisi i podem discutir les consideracions i les conclusions, però que ell mateix ens ofereix el material per discutir-lo; tot un mèrit.

Oriol RAMON

Emili Boix, *Triar no és traïr*, Barcelona, Edicions 62, 1993, 250 pàg., ISBN 84-297-3665-4.

Aquest llibre, que prové de la tesi doctoral que l'autor va presentar a la Universitat de Barcelona el 1990, és un llibre important. I ho és per una raó de pes: el tema. Malgrat que som a l'època de la tecnologia i de la complexitat, les relacions interpersonals continuen essent l'àmbit bàsic de la vida d'un llenguatge. Necessitàvem conèixer les actuals normes d'ús en la generació més decisiva de cara al futur —la joventut— del tros més decisiu de la nostra àrea idiomàtica —la regió de Barcelona. I aquesta és l'aportació que fa —amb rigor, amb claredat, fins i tot amb amenitat— Emili Boix. «Cal saber on són els problemes i tenir dades

per poder opinar intentant no confondre les nostres descripcions amb les nostres esperances», afirma l'autor de bon començament. I ell mateix segueix al peu de la lletra aquest consell, fins al punt que deixa per a altres el paper d'opinador i es concentra en la descripció científica de la parcel·la de la realitat que examina.

L'obra que comentem està feta amb dos materials ben diferents però ben lligats. El professor Boix ha escrit els primers capítols amb materials teòrics dels quals el lector treu un doble profit, perquè el preparen per poder entendre bé i assaborir del tot el plat fort que vindrà després,